

TOP. KARTTA 452404

X = 7317 25 } arvioitu alla Kuusamossa 28.I.26.
Y = 472 59 } olevan perusteella (L.P.)

Herra / POFESSORI

U. T. SIRELIUS

HELSINKI.

/R

KEHOITUKSENNE JA ANTAMIENNE OHJEIDEN MUKAAN TARKASTIN MINÄ
SYYSK. 21 p. 1925 PÖYLÄIGLAMMIN SAARESSA OLEVAA LÖYTOPAIKKA SEUR
RAAVIN TULOKSIN.

I. KATSAUS YMPÄRISTÖÖN JA LÖYTÖ -
SEUTUUN.

KUN KUUSAMON KIRKKORANNASTA LÄHTIEN SOUDETAAN HALKI PIKKU-
KUUSAMOJÄRVEN JA LÄPI VIHTASALMEN AUKENEE ETEEMME PARISEN KM.
BITKÄ JA JOTENKIN SAMANLEVIYINEN VIHTASELKÄ. AIVAN HETI SIINÄ
PAIKASSA, JOSSA SALMI ALKAA SELKÄVEDEKSI LAAJENTUA, ON JÄRVEN
ETELÄRANNALLA NOITINIEMI - NIMINEN TORPPA. VIHTASELÄSTÄ
JATKUU VESISTÖ LASKUSUUNTAANSA VUOROIN SALMINA TAI VIRTOINA, VUO-
ROIN ISOMPINA SELKÄVESINÄ -- TOLPANSELKÄ, ISO - KUUSAMO, MUOJÄRVI
JA JOUKAMO -- JOKA VIIMEMAINITTU SYÖSTÄÄ VETENSÄ PISTONJOKEA
VIEÄNÄN PUOLELLE. PIKKU-KUUSAMOON LASKEVIA LATVAVESIÄ OVAT TO -
RANKI, KOLVANKI, TATANKI, NILOJOKI, MESKUS Y M. KAIKKI NÄMÄ VE-
DET OVAT, HUOLIMATTA VARSIN RUNSAASTA PYYNNISTÄ, VIIME AIKOI-
HIN SAAKKA OLLEET HYVIN KALAISIA. JA KUN KUULEE VANHOJEN IH-
MISTEN KERTOMUKSIA TÄMÄN VESISTÖN KALANSAALIEISTA 30 - 40 V. sit-
TEN NIIN TULEE MIELEEN PÄATELMÄ, ETTÄ AIKAISEMPINA VUOSISATOINA,
JOLLOIN OLI SEKÄ PYYDYSTÄJIÄ ETTÄ PYYDYKSIÄ VAIN MURTO-OSA NY-
KYISEEN VERRATEN, ON MAHTANUT NÄISSÄ JÄRVISSÄ OLLA KALAA AIVAN
KIEHUMAAN ASTI. ERIKOISESTI SAATTAA KATSOA SOVELTUNEEN VIHTA -
SELÄN SEKÄ SEN LATVA- JA LÄHVESIEN APAJAVESIKSI AIKEELLISIA
PYYDYKSIÄ KÄYTTÄNEILLE LAPPALAISILLE. MUISTOJA LAPPALAISISTA,
LAPINKIUKAITA Y. M. ONKIN NÄILLÄ TIENOILLA MONIA.

VIHTASELÄN ITÄPÄÄSTÄ PISTÄÄ SALMI ITÄÄNPÄIN, JOKA TUON-
NEMPANA LAAJENEE MONISOKKELOISEKSI JA -NIEMISEKSI J A A P A N -
L A H D E K S I . TÄMÄN LAHDEN ITÄISIN PERUKKA, MUUTEN HYVIN

SUOJAINEN POUKAMA, ON NIMELTÄÄN P Y H Ä L A H T I . SATASEN METRIÄ VIITEMAINITUSTA ITÄÄN ON PIENONEN P Y H Ä L A M P I , JOSTA LASKEE P Y H Ä P U R O PYHÄLAHDEN PERUKKAAN.

PYHÄLAHDEN ITÄRANNALLA ON PIENOINEN NIITTY-AUKEA KUIVALLA KANGASMAALLA. TÄLTÄ AUKEAITA ON AIKONAAN LÖYDETTY USEITA SATOJA KPL. KÄSITTÄVÄ HOPEARAHAKÄTKÖ, JOKA ON LÄHETETTY MUINAISTOIMIKUNNALLE. (KUVA I). OPPAANI KERTOI ETTÄ HÄN SYYSKESÄLLÄ 1917 OPASTI TÄLLE LÖYTÖPAIKALLE ERÄSTÄ HELSINKILÄISTÄ MUSEOMIEHSTÄ, JONKA NIMEÄ HÄN EI MUISTANUT. *(G.L. Luukkarinen niirsi luonnoksen v. 1912 = K.P. Perttunen (A.E.S.))*

KIRKOLTA TÄHÄN PAIKKAAN ON MATKAA N. $5\frac{1}{2}$ Km.

SANOTULTA AUKEAITA LÄHTEE JALKAPOIKU ITÄÄNPÄIN MUOJÄR-
SOSSONNIEMEN
VEN PÄÄSSÄ OLEVAAN KYLÄOSAAN. TÄMÄN POLUN VARRELLA $2\frac{1}{2}$ - 3 Km. PÄÄSSÄ PYHÄLAHDEN RANNASTA, POLUN POHJOISPUOLELLA, ON KYS. OLEVA P Ö Y L I Ö L A M P I JA SIITÄ VÄHÄN POHJOISEEN TOINEN SAMANNI -
MINEN LAMPI. LÖYTÖPAIKKA ON EDELLISEN, ~~ETELÄISEN~~ PÖYLIÖN, SAARESSA. TÄMÄ LAMPI ON N. $1\frac{1}{2}$ KM . PITUINEN (IDÄSTÄ LÄNTEEN) JA VÄHÄSEN PITUUTTAAN KAPEAMPI. LAMMIN KESKIPAIKALLA KUIKEE JOTENKIN SEN POIKKISUUNTAAN PITKULAINEN KAPEAKKO " S A A R I " (KUVA 2). JA SIITÄ JONKUN MATKAA LÄNTEEN TOINEN PIENONEN SAAREKE "LUOTONEN" LAMPIA YMPÄRÖI HAVUPUUMETSÄT JA - KUNNAAT, EIKÄ SEN RAUHAA HÄIRITSE MUUT KUIN JOKU SYRJEMPÄÄ TULEVA KALAMIES, JOKA SILLOIN TÄLLÖIN KÄY SIITÄ SIIKAA YM. KALAA PYVDYSTÄMÄSSÄ.

ITÄ

KUVA I : NIITTY PYHÄLAHDEN RANNALLA. KUVASSA SEISOVAN MIEHEN TAKANA PYHÄLAHTI. KUVASTA VASEMMALLE PYHÄLAHDEN PERUKKA, PYHÄPURO JA -LAMPI. OIKEALLA NÄKYVÄ JAAPANLAHDEN VESIÄ JA NIEMIÄ. MIEHEN EDESSÄ OLEVAN RISUN KOHDALLA ON OLLUT SE MÄTÄS, JOTA POISTETTAESSA ON RAHALÖYTÖ ILMAANTUNUT.

II. LÖYTÖPAIKAN TARKASTE L U A .

LÖYTÖPAIKKA SIJAITSEE "SAAREN" ITÄRANNALLA (KUVA 2-^x), JOTENKIN SEN KESKIKOHDALLA. KUVASSA 3 NÄKYVÄ KUUSI KASVAA AIVAN VESIRAJASSA (KUVA ON OTETTU ETELÄSTÄ PÄIN). JA SAMASSA KUVASSA NÄKYVÄ N. 85 SM. KORKUINEN LAAKEAKKO KIVI ON AIVAN KUUSEN VIERELLÄ, SEN MAANPUOLELLA. KIVEN ALAOSA UPPOAA Matalaan RANTAHIEKKAAN,

JOKA HIEKKA SAMOINKUIN KIVEN ALAOSAKIN JOUTUU TULVAVEDEN AIKANA VEDEN alle: KIVEN MAANPUOLELLE OVAT TULVAVEDEN LAINEET SYÖVYTTÄNEET PIENOISEN ONKALON (ETEIÄSTÄ PÄIN KATSOEN) JA KATTAI TATA ONKALOA YLEMPÄNÄ MAA, JOHON LAINEET EIVÄT OLE ULOTTUNEET. TÄMÄN MAAN YLÄPINNASTA AIVAN KIVEN VIERELTÄ ON LÖYTÖ TEHTY, PAITSI SORMUKSIA, JOTKA LÖYTÄJÄ SANOO TAVANNEENSA YLEMPÄNÄ KERROTUSTA ONKALOSTA.

PAITSI HELSINKIIN LÄHETETTYJÄ ESINEITÄ, KERTOVAT LÖYTÄJÄT SAMALLA KERRALLA JA SAMASTA PAIKASTA TAVANNEENSA MYÖS YHDEN OutoMALLISEN RAUTAKIRVEEN, JOKA ON NÄHTÄVÄSTI JOUTUNUT HUKKAAN KIRKONKYLÄN HERRASMIEHILLÄ KIERRELLESSÄNSÄ.

LÖYDÖN OVAT TEHNEET TORPANMIHET SIPPA HÄKI JA KALLE TUOVILA, MOLEMMAT JAAPANLAHTELAISIA.

KUN MINÄ TULIN PAIKALLE, TOTESIN ENSIKSIKIN, ETTÄ LÖYTÖPAIKKAA OLI MEIKOISEN SYVÄLTÄ KAIVELTU, NIIN ETTÄ LUUN NRO I TOINEN PÄÄ JO OLI NÄKYVISSÄ JA VIOITTUNUT. EDELLIEN KÄVI SELVILLE, ETTÄ ISON KIVEN PÄÄLLÄ OLI OLLUT MAAKERROS, JOKA OLI RAHKAPEITTEISENÄ LOIVASTI KOHONNUT YLI LÖYTÖKOH DAN. KUVASSA 4 NÄKYVÄN MÄTTÄÄN POIKKILEIKKAUS OLI PAIKALLE TULLESSANI JO 30 - 40 SM. SYVÄ.

MAINITTU LUU NRO I OLI POHJOISESTA ETEIÄÄN, PAKSU NIVELSOIMU ETEIÄÄNPÄIN, SEKÄ PYSTYVIISTOSSA, VIOITTUNUT PÄÄ YLEMPÄNÄ. LUUN VIERELIÄ, SEN JÄRVENPUOLELLA JA SAMANSUUNTAISESTI LUUN KANSSA KULKI N. 10 - 12 SM. LEVÄÄ, SEKÄ 3 - 5 SM. ^{SUONI} paksu AIVAN HAJOAMISTILASSA OLEVAA LAHOPUUN MURENTA. TÄLLÖIN OLI SUONI N. 50 SM. PITKÄ, MUTTA OLI MOLEMMISTA PÄISTÄÄN EDELLISTEN TÖNKELIJÄIN PIRSTOAMA, JOTEN SIIHEN LAHONNEEN PUUN ALKUPERÄISESTÄ PITUUDESTA TAI MUODOSTA EI VOI TUON ENEMPÄÄ SANOA. SE VOISI OLLA JÄÄNNÖS JONKUN E SINEEN VAHVEMMASTA PUUOSASTA, KUN TAAS OHUEMMAT PUUOSAT ON NOPEASTI SYÖVYTTÄVÄ KANGASHIEKKA, JOTA MAALAJI TÄSSÄ ON, JÄLJETÖMIIN TUHONNUT.

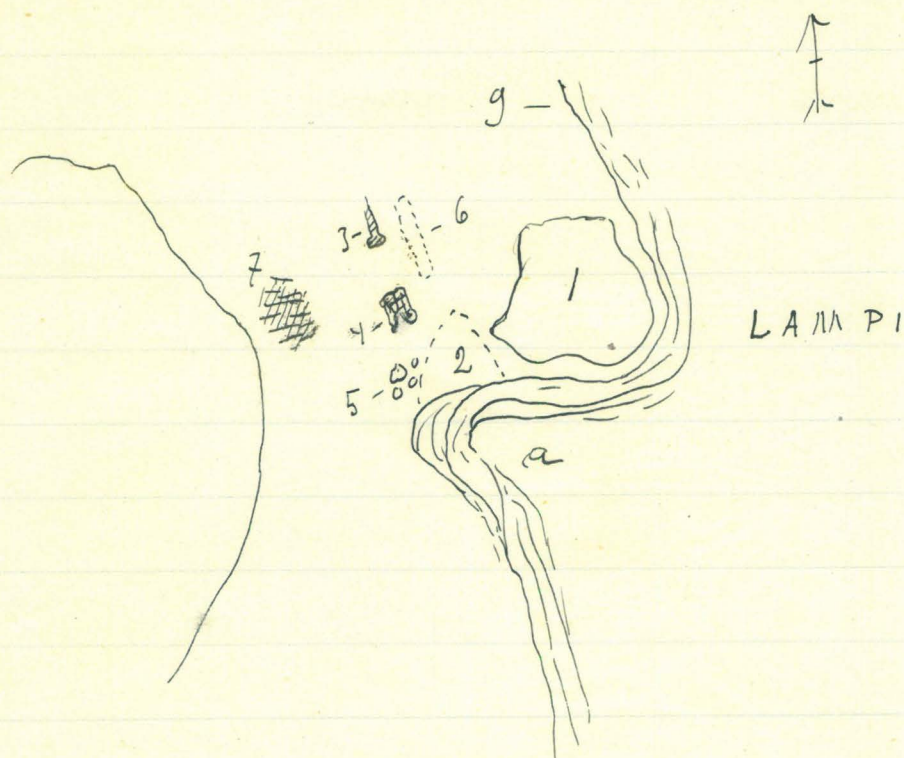
KUVASSA 4: MIES NOJAA TAKAPERIN SANOTTUUN KIVEEN JA HÄNEN EDESSÄÄN ON LÖYTÖPAIKKA, JOTA OLIN JO VÄHÄSENMATKAA KAIVANUT, SAADEN KOKONAAN NÄKYVIIN KUVASSA ESIINTYVÄN LUUN (NRO I).

PITKÄN LUUN (I) ETEIÄPÄÄSTÄ 20 SM ETEIÄÄN JA N. 20 SM SITÄ SYVEMMÄLTÄ LÖYTYI KAKSIHAARAINEN LUUTUNKKÖ (2). SEKIN OLII SUUNN^ASSA POHJ.- ETEIÄ, HAARAPÄÄ ETEIÄÄN. JA TAAS TÄMÄN ETEIÄPUOLELTA 20 - 30 SM PÄÄSSÄ SIITÄ, SEKÄ N. 20 SM SITÄ SYVEMMÄLTÄ LÖYTYI JOTENKIN YHDESTÄ RYKELMÄSTÄ 4 KPL PIENEMPIÄ LUUSOIMUJA.

SYYNÄ SIIHEN, ETTÄ LUUT TAVATTIIN ETEIÄÄNPÄIN TULIEN AINA TOINEN TOISTAAN SYVEMMÄLTÄ ON ILMEISESTI SE SEIKKA, ETTÄ TULVAVESI OLII ETEIÄPUOLELTA ONTELOIMALLIA SYÖVYTTÄNYT LÖYTÖPAIKAN PERUSTAA JA SITEN AIHEUTTAMUT, SAMALLA KUIN ENNENMAINITTU ONKALO SYNTYI, MAAN VAJOAMISEN ALASPÄIN. SAMA SEIKKA ON VOINUT AIHEUTTAA MYÖSKIN SEN, ETTÄ SORMUKSET OVAT JOUTUNEET MAINITTUUN HAUTAPAIKAN ALLA OLEVAAN ONKALOON, JOSTA NE TUOVILA ILMOITTI LÖTÄNEENSÄ.

LÜIDEN NRO I JA 2 VIERELLÄ, NIIDEN LÄNSI- L. MAANPUOLELLE JA SAMALLA TASOLLA NIIDEN KANSSA, SIIS VÄHÄSEN ALAPUOLELLE PAIKALLE TULLESSANI TAPAAMANI MAANKAMARAA, PALJASTUI KAIVAESSANI TULISIJA, JOSSA OLII VAHVA TUHKAKERROS, SEKÄ TULESSA OLLEITA KIVIÄ. ON VARMAA, ETTEI TÄMÄ TULISIJA OLE OLLUT MISSÄÄN YHTEYDESSÄ NYKYAJAN KALAMIESTEN NUOTIOIDEN KANSSA, VAAN ON ILMEISESTI HAUTAUSAIKOJEN PERUA. VAHVA TUHKAKERROS LISÄKSI OSOITTI, ETTÄ SIINÄ ON AIKONAAN POLTETTU YHDELLÄ TAI USEAMMALLA KERRALLA USEAMPIA TUNTEJA TULIA. PAIKKAA TARKASTELEESSANI TULIN SIIHEN KÄSITYKSEEN, ETTÄ RUUMIS, JONKA JÄÄNNÖKSIÄ LÖYTÄMÄNI LUUT OVAT, ON OLLUT, MAATEN SUUNNASSA POHJ.- ETEIÄ, PITKULAISEN MAAKUMMUN PEITTOSSA. SEN ITÄ-L. RANNAN PUOLELLA ON OLLUT LAHOMERKKEJÄ JÄTTÄNYT PITKÄKÄS PUUESINE PITKIN KUMMUN SYRJÄÄ JA SEN LÄNSI- L. MAANPUOLELLA ON POLTETTU TULIA. RAHKAPEITTEINEN MÄTÄS TULISIJAN PÄÄLLÄ OLII 80 SM KORKEA. TULISIJA NÄKYI KUVASSA 5.

MITÄÄN MUTTA ESINEITÄ EI. LÖYTÄNYT ENÄÄ PAIKALTA. VIEREMILLÄ OLII JOUKKO HIILIA JA ~~JA~~ HIILTYNEITÄ PUUN PALOJA, MUTTA KUN NIISTÄ EI YKSIKÄÄN NÄKÜNSÄ PUOLESTA ERONNUT TAVALLI^(SISTA) NUOTIOJÄTTEISTÄ, EN OTTANUT NIITÄ TALTEEN.

KARTTA-AIHELMA LÖYTÖPAIKASTA.

- 1 iso kivi.
- 2 onkalo lahdekkeen a maanalaisena jatkona.
- 3 luu nro 1.
- 4 luu nro 2.
- 5 4 kpl pienempiä luita.
- 6 lahoppuun jäännös.
- 7 tulisija haudauksen ajoilta.
- 8 rahkamötös.
- 9 rantaviiva käyntini aikana.

K. P. Penttinen.

Löytkö, julkaistu Kalevalaseuran Vuoskirjassa 1924, säilytetään Kansallisen Sella osastolla.

Kuva 1 Jaapontanti, Kuusamo
 " 2 Pöyhiö
 " 3 "
 " 4 "
 " 5 "

Kuusamo (K. P. Perttunen).

Kuva 1. Jaapontani, Kuusamo.

Kuva 2. Pöyliö.

Kuva 3. Pöyliö.

Kuva 4. Pöyliö.

Kuva 5. Pöyliö.